

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування
Національної системи конфіденційного зв'язку та Національної
електронної комунікаційної мережі»
*(реєстр. № 10273 від 20.11.2023 р.)**

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці, є «створення правових основ функціонування Національної системи конфіденційного зв'язку (далі – НСКЗ) та Національної електронної комунікаційної мережі (далі – НЕКМ) в умовах використання новітніх технологій і приведення у відповідність із Законом України «Про електронні комунікації».

Законопроект не суперечить Конституції України та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Проектом пропонується: врегулювання питання використання новітніх технологій при функціонуванні НСКЗ; уточнення положень щодо визначення складу та структури побудови НСКЗ, принципів управління НСКЗ та умов надання послуг конфіденційного зв'язку; узгодження понятійно-категоріального апарату законів «Про Національну систему конфіденційного зв'язку», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» із термінологією Закону «Про електронні комунікації», а також виключення термінів, що не застосовуються в даній сфері.

Законодавчі ініціативи, спрямовані на вдосконалення правового регулювання з питань цифрової трансформації, зокрема системи електронного обміну інформацією між державними органами, одним з інструментів якої є НСКЗ, створення належних умов для їх взаємодії в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів в Україні, є актуальними та своєчасними. Розглянувши законопроект, вважаємо слушним зазначити таке.

Проект є логічним продовженням нормативних змін, ініційованих Кабінетом Міністрів України, що стосуються забезпечення використання ресурсу НСКЗ для міжвідомчого обміну інформацією та сприяння її розвитку.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2022 р. № 1247¹ затверджено нову редакцію Положення про структуру Національної системи конфіденційного зв'язку та умови її використання для забезпечення безпеки обміну інформацією. Зокрема, визначено, що НСКЗ базується на власних спеціальних електронних комунікаційних мережах та інформаційно-комунікаційних системах, використовує ресурс НЕКМ та, у разі потреби, – елементи інфраструктури й ресурси електронних комунікаційних мереж загального користування. НСКЗ складається зі спеціальних електронних комунікаційних мереж, спеціальних інформаційно-комунікаційних систем, а також централізованих систем захисту інформації та оперативно-технічного управління: 1) спеціальні електронні комунікаційні мережі призначені для забезпечення транзиту трафіку між спеціальними інформаційно-

¹ Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 р. № 303. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2022 р. № 1247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1247-2022-%D0%BF#Text>

комунікаційними системами суб'єктів НСКЗ із застосуванням засобів криптографічного захисту службової інформації та засобів технічного захисту інформації, а також забезпеченням централізованого управління такими засобами; 2) спеціальні інформаційно-комунікаційні системи призначені для надання захищених електронних комунікаційних (мультисервісних) послуг в інтересах суб'єктів НСКЗ, у тому числі послуг, які надаються мобільним та/або фіксованим зв'язком, створення, оброблення, зберігання та кіберзахисту електронних даних, захищеного доступу до Інтернету; 3) централізовані системи захисту інформації та оперативно-технічного управління призначені для виконання завдань з інтеграції (взаємодії) спеціальних електронних комунікаційних мереж та спеціальних інформаційно-комунікаційних систем, забезпечення відокремлення і захисту інформації суб'єктів та/або споживачів НСКЗ, а також автоматизації процесів оперативно-технічного управління.

Окрім того, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.03.2023 р. № 243-р² затверджено План заходів з реалізації Концепції реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на 2023 рік. Відповідно до зазначеного Плану передбачається, зокрема, забезпечення розвитку НСКЗ шляхом створення централізованої системи захисту інформації та оперативно-технічного управління НСКЗ.

Зазначені нормативні зміни потребували також законодавчої регламентації, тому знайшли своє відображення у відповідних абзацах частини першої статті 1 Закону «Про Національну систему конфіденційного зв'язку» у редакції проекту, зокрема при визначенні термінів: «захищений шлюз з'єднання», «Національна система конфіденційного зв'язку», «система оперативного керування засобами захисту інформації», «Централізована система міжвідомчого взаємообміну».

Зауваження щодо дотримання техніко-юридичних вимог.

Виклад змісту терміну «Національна система конфіденційного зв'язку» у редакції законопроекту, на нашу думку, викликає певні застереження. Так, у понятті використовується словосполучення «...для їх взаємодії в мирний час, в умовах надзвичайного стану та в особливий період» (абзац четвертий частини першої статті 11 Закону «Про Національну систему конфіденційного зв'язку» у редакції проекту). При цьому чинна редакція терміну є такою: «...їх взаємодії в мирний час та у разі введення надзвичайного і воєнного стану» (абзац четвертий частини першої статті 11 Закону «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»).

Застосування терміну «особливий період» у національному законодавстві має певні правові межі. Так, відповідно до абзацу тринадцятого частини першої статті 1 Закону «Про оборону України»³ «особливий період – період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації,

² Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на 2023 рік. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.03.2023 р. № 243-р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/516845___736975

³ Про оборону України. Закон України № 1932-XII від 06.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій». Більш розширений виклад цього терміну міститься і в абзаці п'ятому частини першої статті 1 Закону «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»⁴: «особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій». Тобто, особливий період охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. При цьому, наприклад, відбудовний період після закінчення воєнних дій може і не бути пов'язаний із припиненням правового режиму воєнного стану, а період із моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення цього рішення до виконавців може бути оголошеним як по всій території України, так і в окремих її регіонах. Також зазначимо, що Законом «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» не визначено чіткого порядку припинення особливого періоду.

З огляду на викладене, вважаємо за доцільне залишити виклад терміну «Національна система конфіденційного зв'язку» у частині застосування вищезазначеної словосполучки в попередній редакції, а саме: «...їх взаємодії в мирний час та у разі введення надзвичайного і воєнного стану», або ж визначити підстави початку та припинення строку «особливого періоду» для цілей цього Закону.

Проектом пропонується замінити чинний термін «суб'єкти Національної системи конфіденційного зв'язку» (абзац шостий частини першої статті 11 Закону «Про Національну систему конфіденційного зв'язку») на тотожне за змістом поняття «користувачі Національної системи конфіденційного зв'язку». Така зміна потребує й відповідного внесення змін в інші положення Закону, де застосовується термін «суб'єкти Національної системи конфіденційного зв'язку». Зокрема, у статті 2 визначено, що «дія цього Закону поширюється на відносини між суб'єктами Національної системи конфіденційного зв'язку, що виникають у зв'язку з її створенням, функціонуванням, розвитком та використанням».

Пропозиція щодо редакції викладу терміну: «послуги конфіденційного зв'язку – види послуг, які забезпечують обробку інформації з обмеженим доступом, крім інформації, що становить державну таємницю, в спеціальних інформаційно-комунікаційних системах та/або спеціальних електронних комунікаційних мережах» викликає певні зауваження щодо доцільності застосування словосполучки «види послуг...». Адже у статті 7 Закону «Про

⁴ Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Закон України № 3543-XII від 21.10.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>

Національну систему конфіденційного зв'язку», яка регулює надання таких послуг, не передбачено жодної їх класифікації.

Ризики: прийняття проекту Закону № 10273 від 20.11.2023 р. не містить ризиків.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*